

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีการพูดถึงอย่างกว้างขวาง มีโครงการ และนโยบาย เกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดขึ้นมากมาย ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เพราะที่ผ่านมามีการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่ยึดพื้นฐานเดิมของตนเอง นั่นคือ องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย สถาบันการศึกษาเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ที่เริ่มมองเห็นว่า การจัดการศึกษาที่ผ่านมา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยให้ผู้รู้ในท้องถิ่น เข้ามาถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ซึ่งในบทนี้ จะได้นำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Description Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยากรท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยากรท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครราชสีมา จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นคำถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือกและแบบเติมคำ เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ใช้คำถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือก จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 4 ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 ข้อ

แบบสังเกต

เป็นการสังเกตการณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ซึ่งได้กำหนด
ขอบเขตเฉพาะประเด็นที่จะศึกษาไว้ล่วงหน้า โดยจะสังเกตใน 5 ประเด็น ได้แก่

- ตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานที่เรียน .
- ตอนที่ 2 สภาพการสอนของวิทยากรท้องถิ่น
- ตอนที่ 3 สภาพการใช้สื่อของวิทยากรท้องถิ่น
- ตอนที่ 4 พฤติกรรมทั่วไปของผู้เรียน
- ตอนที่ 5 บุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่นในขณะที่สอน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเสร็จสมบูรณ์แล้ว ได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
โดยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. สัมภาษณ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทางโรงเรียนได้เชิญมาเป็นวิทยากรในการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ
ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นครราชสีมา ตลอดจนแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ทราบ โดยขอความร่วมมือ
ผ่านทาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และโรงเรียนที่วิทยากรท้องถิ่นสอนอยู่ในปัจจุบัน ได้
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นวิทยากรท้องถิ่นทั้งสิ้น 40 ท่าน

2. ผู้วิจัยส่งจดหมายทางไปรษณีย์ เพื่อติดต่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า
2 สัปดาห์

3. ผู้วิจัยเดินทางไปพบกลุ่มตัวอย่างตามที่นัดหมาย ทำการสัมภาษณ์ และ
บันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมนัดวัน เวลา สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตใน
ครั้งต่อไป โดยในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เริ่มต้นการสัมภาษณ์ตามลำดับดังนี้

- 3.1 แนะนำตนเอง (ผู้สัมภาษณ์)
- 3.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ ให้กลุ่มตัวอย่างฟังอย่างชัดเจน
- 3.3 ขอให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยอิสระ

3.4 ขอบันทึกเสียงและจัดบันทึก

3.5 ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ และเป็นกันเอง

3.6 ให้ความสนใจแก่ทุกๆ คำตอบ

4. ผู้วิจัยเดินทางไปหากกลุ่มตัวอย่างที่โรงเรียน ตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ขอสังเกต
วิทยากรท้องถิ่นในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในห้องเรียน หรือสถานที่เรียนอื่นๆ ตามที่
วิทยากรท้องถิ่นหรือทางโรงเรียนได้จัดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกออกเป็น 3
ประเด็น ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.2 ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นใน
โรงเรียนประถมศึกษา

1.3 ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในโรงเรียนประถมศึกษา

คำตอบที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ทุกคำตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดย การ
จำแนก จัดหมวดหมู่ข้อมูล และทำการประมวลผล โดยการใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive
Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และคำนวณเป็นค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตาราง
ประกอบคำบรรยาย ส่วนความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น นำเสนอข้อมูลในรูปของความเรียง

2. แบบสังเกต นำแบบสังเกตมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปของความ
เรียง โดยเสนอเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถานที่เรียน สภาพการสอนของ
วิทยากรท้องถิ่น สภาพการใช้สื่อของวิทยากรท้องถิ่น พฤติกรรมทั่วไปของผู้เรียน และบุคลิกภาพ
ของวิทยากรท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ใน
จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. วิทยากรท้องถิ่น ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา ในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี สถานภาพสมรส ระดับความรู้ ระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลัก คือ ทำนา อาชีพรอง คือ ประกอบอาชีพอิสระ มีรายได้เฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาทต่อปี จำนวนชั่วโมงที่สอนส่วนใหญ่ 14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ได้ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ความรู้ความเชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ คือ การทำขนมไทย การจักสาน การทอผ้า ความรู้ความเชี่ยวชาญที่นำมาถ่ายทอดในโรงเรียน ส่วนใหญ่คือ การจักสานไม้ไผ่ การทอผ้าและการทำขนมไทย ตามลำดับ

2. สภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ในการติดต่อวิทยากรไปสอน ทางโรงเรียนได้มีการติดต่อประสานงานล่วงหน้า และได้ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเชี่ยวชาญที่วิทยากรท้องถิ่นมีคุณสมบัติ ซึ่งวิทยากรได้มีความยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี ในการเชิญวิทยากรพบว่า ส่วนมากมีการเชิญแบบเป็นลายลักษณ์อักษร โดยครูประจำวิชาเป็นผู้ติดต่อ และมีการเชิญล่วงหน้ามากกว่า 30 วัน ซึ่งทำให้มีเวลาเตรียมตัวมาก

ในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ทางโรงเรียนได้ต้อนรับอย่างเหมาะสม ส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมสื่อไว้ให้ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ระหว่างสอนก็จะมีครูประจำวิชามาช่วยดูแลและควบคุมเด็ก เมื่อสอนเสร็จได้มีการกล่าวขอบคุณและมอบเงินเป็นสิ่งตอบแทน โดยวิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคาดหวังกับสิ่งตอบแทน

3. ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา

ปัญหาด้านเวลาพบว่า ส่วนใหญ่วิทยากรท้องถิ่นไม่มีปัญหา เพราะทางโรงเรียนได้จัดให้สอนในช่วงเวลาบ่าย ซึ่งเป็นเวลาที่วิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องการ ประเด็นที่เป็นปัญหาพบว่า จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อครั้งน้อยเกินไป

ปัญหาด้านการสอน พบว่า วิทยากรไม่รู้วิธีสอน จัดกิจกรรมได้ไม่เต็มที่ ขาดความร่วมมือจากครูประจำวิชา ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียนไม่มีความรู้และสมรรถภาพพื้นฐาน และวิทยากรท้องถิ่นไม่มีสิทธิประเมินผลการเรียน

ปัญหาด้านการใช้สื่อ พบว่า วิทยากรท้องถิ่นไม่ได้เลือกสื่อใช้เอง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีให้เล็กน้อย ในการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ชำรุด มีจำนวนไม่เพียงพอ

ไม่ได้เตรียมสื่อไว้ล่วงหน้า วิทยากรขาดทักษะการใช้สื่อ และไม่ได้มีการประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน

ปัญหาด้านการสนับสนุนจากทางโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่บุคลากรในโรงเรียนสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของวิทยากรท้องถิ่น

ปัญหาด้านการสนับสนุนด้าน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่าส่วนใหญ่ไม่เป็นเป็นปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือโรงเรียนไม่ได้เตรียมสื่อไว้ล่วงหน้า

การต้อนรับจากทางโรงเรียนพบว่า ทางโรงเรียนให้การต้อนรับดี

คำตอบแทน ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหาเพราะ โรงเรียนให้คำตอบแทนน้อยเกินไป

4. ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า วิทยากรท้องถิ่นต้องการเพิ่มเวลาสอนต่อครั้งขึ้นอีก ต้องการให้โรงเรียนจัดเตรียมสื่อไว้ และต้องการสื่อเพิ่ม ในขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน ต้องการให้ครูประจำวิชาเข้ามาอำนวยความสะดวกด้วย ต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่อง การจักสานไม้ไผ่ การเลี้ยงสัตว์พื้นเมือง และดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน

สิ่งที่ต้องการหรือคาดหวังที่จะให้เกิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน คือ ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ คาดหวังที่จะให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

5. สภาพการเรียนการสอนของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนอยู่ในเกณฑ์ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงรบกวน เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การสอนพบว่า วิทยากรมีทักษะการสอนอยู่ในระดับพอใช้ สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้ดี แต่ไม่สามารถเลือกใช้สื่อด้วยตนเอง เนื่องจากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ทางโรงเรียนจะเป็นผู้จัดหาให้ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์บางอย่างขาด วิทยากรต้องซ่อมแซมเอง ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจเรียนดี มีการซักถามปัญหา เพราะมีความคุ้นเคยกับวิทยากรเป็นอย่างดี แต่ผู้เรียนยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดี เนื่องจากไม่มีสมรรถภาพพื้นฐาน ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน บรรยากาศการเรียนการสอนดี บุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า วิทยากรพูดเสียงดังฟังชัด ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน การใช้ภาษาอยู่ในระดับพอใช้ พบว่า วิทยากรท้องถิ่นจะนิยมพูดภาษาถิ่นในเวลาสอน

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ได้สรุปมาจากข้อมูลที่สรุปจากเครื่องมือในการวิจัยแต่ละประเภทดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สามารถสรุปตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของวิทยากรท้องถิ่นและสภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น

1. สภาพทั่วไปของวิทยากรท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้

- 1.1 เป็นเพศ หญิง
- 1.2 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี
- 1.3 มีความรู้ระดับประถมศึกษา
- 1.4 สถานภาพสมรส
- 1.5 มีอาชีพหลักคือ ทำนา
- 1.6 มีอาชีพรองคือ ประกอบอาชีพอิสระ
- 1.7 มีรายได้เฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาทต่อปี
- 1.8 สอน 14 ชั่วโมงต่อภาคเรียน
- 1.9 สถานที่ปฏิบัติการสอนคือ โรงเรียน
- 1.10 ความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่วิทยากรมีคุณสมบัติ คือ การทำขนมไทย การจักสานไม้ไผ่ การทอเสื่อ การทอผ้า
- 1.11 ความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดในโรงเรียนคือ การจักสานไม้ไผ่ การทอเสื่อ การทำขนมไทย การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การปลูกพืชผักสวนครัว

2. สภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้

- 2.1 โรงเรียนได้ติดต่อประสานงานกับวิทยากรท้องถิ่นล่วงหน้า
- 2.2 โรงเรียนได้ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความชำนาญของวิทยากรท้องถิ่นก่อน
- 2.3 วิทยากรท้องถิ่นมีความยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี เมื่อมี

การติดต่อประสานงาน เชิญไปเป็นวิทยากร

- 2.4 ลักษณะการติดต่อจากทางโรงเรียน เป็นการติดต่อแบบเป็นลายลักษณ์อักษร
- 2.5 ผู้ที่ติดต่อวิทยากรไปสอนคือ ครูประจำวิชา
- 2.6 โรงเรียนได้เชิญวิทยากรล่วงหน้าก่อนวันสอน เป็นเวลามากกว่า 30 วัน
- 2.7 ช่วงเวลาที่ได้รับเชิญจากทางโรงเรียน วิทยากรมีเวลาเตรียมตัวก่อนสอน
- 2.8 บทเรียนที่ทางโรงเรียนเชิญไปเป็นวิทยากร วิทยากรต้องเห็นว่ามีควม

เชี่ยวชาญ

- 2.9 ในวันกำหนดนัดหมาย ทางโรงเรียนได้มีการเตรียมการต้อนรับอย่างเหมาะสม
- 2.10 โรงเรียนได้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า ก่อนดำเนินการสอน
- 2.11 โรงเรียนได้เตรียมความพร้อมของนักเรียนไว้ล่วงหน้า
- 2.12 ขณะที่วิทยากรต้องถึงกำลังสอน มีครูประจำวิชามาคอยอำนวยความสะดวกให้
- 2.13 หลังจากเสร็จสิ้นการสอน ได้มีการกล่าวขอบคุณวิทยากร
- 2.14 โรงเรียนมอบเงินเป็นสิ่งตอบแทนหลังจากการสอน
- 2.15 วิทยากรส่วนใหญ่มีความคาดหวังกับสิ่งตอบแทน

ตอนที่ 2 ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา

1. ปัญหาด้านการจัดเวลาในการสอน

- 1.1 ในเรื่องความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงที่สอน ส่วนที่ มีปัญหา

คือ ให้เวลาสอนต่อครั้งน้อยเกินไป

1.2 ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับเวลาในการสอน ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ส่วนที่มีปัญหา คือ เนื้อหามากแต่ให้เวลาน้อยเกินไป

1.3 การจัดเวลาในการสอนของทางโรงเรียน ตรงกับความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น

1.4 การสอนส่วนใหญ่ ไม่มีผลกระทบต่อภารกิจในชีวิตประจำวันของวิทยากรท้องถิ่น

2. ปัญหาด้านการสอน

- 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ ไม่รู้

วิธีสอน จัดกิจกรรมได้ไม่เต็มที่ และครูประจำวิชาไม่มาอำนวยความสะดวก

2.2 เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนการสอน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ วิทยากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้

2.3 เกี่ยวกับสมรรถภาพพื้นฐานของผู้เรียน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ นักเรียนไม่มีสมรรถภาพพื้นฐาน นักเรียนไม่เคยปฏิบัติมาก่อน

2.4 เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ วิทยากรไม่มีสิทธิในการประเมินผลการเรียน

2.5 วิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความมั่นใจในความรู้ ความเชี่ยวชาญของตน ส่วนที่ไม่มั่นใจ เพราะมีเวลาเตรียมตัวสอนน้อย ทำให้ขาดความมั่นใจ

3. ปัญหาด้านการใช้สื่อการสอน

3.1 การเลือกใช้สื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายการสอน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหาคือ ผู้สอนไม่ได้เลือกสื่อใช้เอง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีให้เลือกน้อย

3.2 การเตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ชำรุด มีไม่เพียงพอ ไม่ได้เตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า

3.3 การเตรียมสภาพแวดล้อมของสถานที่เรียน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่มีปัญหา คือ สถานที่เรียนคับแคบเกินไป

3.4 การใช้สื่อในการเรียนการสอน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ สื่อ วัสดุ ไม่ครบตามต้องการ

3.5 การประเมินผลการใช้สื่อ พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ ไม่มี ความรู้ ความเข้าใจ ในการประเมินผลการใช้สื่อ

4. ปัญหาด้านการสนับสนุนจากทางโรงเรียน

4.1 การสนับสนุนของบุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ บุคลากรในโรงเรียนบางคน ไม่ได้ให้ความสำคัญ

4.2 การสนับสนุนด้าน สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ วัสดุอุปกรณ์ ไม่เพียงพอ

4.3 การต้อนรับจากทางโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหาคือ มีการต้อนรับที่ไม่เหมาะสม

4.4 การเตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนเรียน ของทางโรงเรียน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ โรงเรียนไม่ได้เตรียมความพร้อมของนักเรียน

4.5 ความเหมาะสมของค่าตอบแทน พบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนที่เป็นปัญหา คือ ให้ค่าตอบแทนน้อยเกินไป

4.6 ต้องการให้โรงเรียนจัดหาอุปกรณ์เพิ่มเติม

ตอนที่ 3 ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา

ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่นได้สรุปตามกลุ่มเนื้อหาที่ได้ถ่ายทอดความรู้ 17 กลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 การจักสานไม้ไผ่

วิทยากรกลุ่มการจักสานมีความต้องการในด้านต่างๆ ดังนี้ ในการจัดเวลาในการสอนส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มเวลาในการสอนเพิ่มขึ้น ในการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า วิทยากรต้องการวัสดุ อุปกรณ์เพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และโรงเรียนควรเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ให้เรียบร้อย ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน ต้องการให้ครูประจำวิชามาช่วยดูแล ควบคุมเด็กนักเรียน และช่วยในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ส่วนความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา หรือประเภทต่างๆ พบว่า วิทยากรต้องการให้สอนเกี่ยวกับงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และศิลปการแสดงพื้นบ้าน สิ่งที่วิทยากรท้องถิ่นต้องการหรือคาดหวังที่จะให้เกิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน พบว่า วิทยากรท้องถิ่นคาดหวังให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

กลุ่มที่ 2 การทอผ้า

วิทยากรกลุ่มการทอผ้ามีความต้องการในด้านต่างๆ ดังนี้ ในการจัดเวลาในการสอนส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มเวลาในการสอนเพิ่มขึ้น ต้องการวัสดุ อุปกรณ์เพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โดยเฉพาะก๊ทอผ้า และโรงเรียนควรเตรียม วัสดุ อุปกรณ์ให้เรียบร้อย ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยากให้ครูประจำวิชามาช่วยดูแล ควบคุมเด็กนักเรียน ส่วนความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา หรือประเภทต่างๆ พบว่า

วิทยากรต้องการให้สอนเกี่ยวกับงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และการถนอมอาหารพื้นบ้าน สิ่ง
 วิทยากรท้องถิ่นต้องการหรือคาดหวังที่จะให้เกิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน
 การเรียนการสอน คือ ผู้เรียนมีความรู้และเกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

กลุ่มที่ 3 การทำขนมไทย

วิทยากรกลุ่มการทำขนมไทยมีความต้องการในด้านต่างๆ ดังนี้ ในการจัดเวลาใน
 การสอน ส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มเวลาในการสอนเพิ่มขึ้น ต้องการการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การทำ
 ขนมให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน โดยเฉพาะวัตถุดิบในการทำขนม วิทยากรต้องการให้ครู
 ประจําวิชามาช่วยดูแล ควบคุมเด็กนักเรียน ส่วนความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขา หรือประเภทต่างๆ พบว่า วิทยากรต้องการให้สอน
 เกี่ยวกับงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะการทำผ้า การจักสาน และการเลี้ยงสัตว์พื้นบ้านต่างๆ
 สิ่งทีวิทยากรท้องถิ่นต้องการหรือคาดหวังที่จะให้เกิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ในการเรียนการสอน คือ ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และให้มีการสอนภูมิปัญญา
 ท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป โดยให้เน้นที่อาชีพเป็น

กลุ่มที่ 4 การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

วิทยากรได้มีความพร้อมที่จะสอนในโรงเรียนเต็มที แต่พบว่าเวลาในการสอนไม่
 เพียงพอ และอุปกรณ์สำหรับการเลี้ยงไก่ยังต้องการเพิ่มอีก ถึงแม้จะจัดการเรียนการสอนได้ แต่
 วิทยากรต้องการให้โรงเรียนช่วยเหลือมากกว่านี้ วิทยากรต้องการให้มีการสอนเกี่ยวกับการเกษตร
 และโภชนาการ ในโรงเรียนเพิ่มเติม โดยคาดหวังที่จะให้โรงเรียนส่งเสริมภูมิปัญญาสาขาอื่นๆ ใน
 โรงเรียนด้วย

กลุ่มที่ 5 การเลี้ยงปลาน้ำจืด

วิทยากรต้องการสอนในภาคบ่ายเพราะจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เต็มที่
 วิทยากรต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมเรื่องของพันธุ์ปลา ส่วนอุปกรณ์การเลี้ยงปลาวิทยากรมีครบ
 เพียงพอกับการเรียนการสอน วิทยากรต้องการให้ครูช่วยดูแลนักเรียนระหว่างการเดินทางและ
 ระหว่างการเรียนการสอน สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่วิทยากรต้องการให้สอนในโรงเรียนได้แก่

ดนตรีพื้นเมือง หัตถกรรมพื้นบ้าน และการทำอาหารพื้นบ้าน วิทยากรคาดหวังที่จะให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

กลุ่มที่ 6 การเลี้ยงไหม

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การสอนการเลี้ยงไหมในโรงเรียนประถมศึกษาค่อนข้างมีปัญหาพอสมควร เนื่องจากการเลี้ยงไหมจะเลี้ยงเป็นรุ่น วิทยากรไม่สามารถสาธิตการสอนได้ครบทุกขั้นตอน ส่วนใหญ่จะเป็นการแนะนำบอกให้รู้ เกี่ยวกับอุปกรณ์การเลี้ยงไหม ซึ่งหากจะมีการสอนอย่างจริงจัง วิทยากรแนะนำให้โรงเรียนได้ประสานงานกับวิทยากรล่วงหน้าแต่เนิ่นๆ และร่วมวางแผนการสอนกับวิทยากร ว่าต้องการเนื้อหาแค่ไหน วิทยากรต้องการให้มีการสอนเกี่ยวกับการถนอมอาหารพื้นบ้าน หรือสาขาอื่นๆ ตามที่โรงเรียนจะจัดให้ และคาดหวังที่จะให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง

กลุ่มที่ 7 การทำเกษตรทฤษฎีใหม่

วิทยากรต้องการเพิ่มเวลาสอน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ พบว่าวิทยากรมีพร้อม สามารถดำเนินการสอนได้ วิทยากรต้องการให้ครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมในขณะที่สอน วิทยากรต้องการให้เน้นการสอนเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของในหลวง เพราะจะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และต้องการให้มีการหมุนเวียนผู้มีความรู้ในชุมชนมาช่วยสอนในโรงเรียน

กลุ่มที่ 8 การทำไร่นาสวนผสม

วิทยากรมีความต้องการสอนในภาคบ่าย เพราะต้องมีการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยากรต้องการให้โรงเรียนจัดสื่อให้ และเตรียมสื่อให้พร้อม ไม่ใช่ให้วิทยากรมาเสียเวลาในการซ่อมแซมอุปกรณ์ และครูควรมาดูแลอำนวยความสะดวกแก่วิทยากร มาดูแลควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องการให้สอนก็คือ เรื่องเกี่ยวกับการเกษตร การจักสาน และสาขาอื่นๆ ที่พอจะจัดการเรียนการสอนได้ วิทยากรได้เสนอแนะว่าโรงเรียนจะจัดสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาใดก็ได้ แต่ให้ทำอย่างจริงจัง และมีการตรวจสอบจากหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วย

กลุ่มที่ 9 การปลูกพืชสมุนไพร

วิทยากรต้องการเพิ่มเวลาสอนขึ้นอีก และให้มีความต่อเนื่องกัน ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์พบว่าไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด วิทยากรได้นำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ของวิทยากรมาช่วยอย่างเต็มที่ วิทยากรต้องการให้ครูช่วยว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนให้ตั้งใจเรียน ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ต้องการให้นำมาถ่ายทอดในโรงเรียนก็คือ เรื่องของยาสมุนไพร และการถนอมอาหาร วิทยากรคาดหวังว่าผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

กลุ่มที่ 10 การปลูกพืชผักสวนครัว

การสอนปลูกพืชผักสวนครัวนั้น วิทยากรต้องการเพิ่มเวลาในการสอน ต้องการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เช่น พันธุ์ผักชนิดต่างๆ ในระหว่างสอนต้องการให้ครูคอยควบคุมนักเรียน วิทยากรกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัวต้องการให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม มีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

กลุ่มที่ 11 การขยายพันธุ์พืช

วิทยากรได้จัดการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่น เนื่องจากเวลาที่โรงเรียนจัดให้มีความเหมาะสมดี แต่อุปกรณ์ควรเพิ่มเติมให้บ้าง ในระหว่างการเรียนการสอนวิทยากรไม่ต้องการสิ่งใดเพิ่มเติมอีก เพราะสามารถควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย วิทยากรต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

กลุ่มที่ 12 การถนอมอาหาร

วิทยากรกลุ่มการถนอมอาหารนี้มีความต้องการที่แตกต่างกันไป ทั้งในเรื่องของเวลาในการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยวัสดุอุปกรณ์นั้นมีความต้องการตามเนื้อหาที่ตนเองสอน แต่วิทยากรก็ยังต้องการให้โรงเรียนเสริมเรื่องวัสดุอุปกรณ์เหมือนกัน ในระหว่างการเรียนการสอนวิทยากรต้องการให้ครูช่วยควบคุมนักเรียน โดยพบว่านักเรียนจะมีความกระตือรือร้นมากกว่าวิทยากร สิ่งที่วิทยากรต้องการให้นำมาถ่ายทอดในโรงเรียนอีกได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตร และการจักสาน

และวิทยากรคาดหวังที่จะให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้

กลุ่มที่ 13 การแกะสลักไม้

วิทยากรต้องการเพิ่มเวลาในการสอน ต้องการวัสดุ อุปกรณ์การทอเสื่อเพิ่มเติม วิทยากรต้องการให้ครูช่วยตักเตือนนักเรียนให้ตั้งใจเรียนให้มากกว่านี้ ส่วนสาขาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่วิทยากรต้องให้ถ่ายทอดในโรงเรียนประถมศึกษาได้แก่ การทอผ้า การจักสาน สมุนไพรพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นบ้าน

กลุ่มที่ 15 การทอไหมมัดหมี่

วิทยากรต้องการเพิ่มเวลาการสอนขึ้นอีก วิทยากรต้องการวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำไหมมัดหมี่ โดยเฉพาะวัสดุในขั้นตอนการมัด และการย้อมผ้า เนื่องจากวิทยากรไม่สามารถสอนได้ครบทุกขั้นตอน โดยเฉพาะภาคปฏิบัติ วิทยากรต้องการให้ครูมาช่วยดูแลการเรียนการสอน ต้องการให้โรงเรียนสอนเกี่ยวกับดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง วิทยากรคาดหวังให้เด็กไทยรักท้องถิ่น รักศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยอนุรักษ์ พัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 16 การทำอัฐแดง

โรงเรียนได้จัดเวลาเหมาะสมดีแล้ว และอุปกรณ์ต่างๆ มีความพร้อมดีมาก วิทยากรไม่ต้องการอะไรเพิ่มเติม ส่วนในขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนพบว่าวิทยากรต้องการให้โรงเรียนเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อน วิทยากรต้องการให้สอนเกี่ยวกับดนตรีไทยและการจักสาน วิทยากรต้องการให้ผู้มีความรู้ในชุมชนได้หมุนเวียนมาเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ในสาขาที่ตนถนัด

กลุ่มที่ 17 การเพาะเห็ด

วิทยากรมีความต้องการให้เพิ่มเวลาในการสอนขึ้นอีก ส่วนวัสดุอุปกรณ์ วิทยากรที่สอนที่บ้านมีอุปกรณ์ครบเพียงพอกับความ ต้องการ ส่วนวิทยากรที่สอนที่โรงเรียนต้องการการสนับสนุนจากทางโรงเรียนเพิ่มเติมอีก วิทยากรต้องการให้ครูช่วยดูแลควบคุมเด็กส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่

ต้องการให้นำมาถ่ายทอดในโรงเรียนได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และการปลูกพืชสมุนไพร วิทยากรต้องการให้โรงเรียนสนับสนุนเรื่องงบประมาณเพิ่มเติมอีก

2. ข้อมูลจากแบบสังเกต

ข้อมูลจากการสังเกต สภาพการเรียนการสอนของวิทยากรท้องถิ่น สามารถสรุปตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียน ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพดังนี้

1. สถานที่เรียนสะอาด ถูกสุขลักษณะ
2. สถานที่เรียนมีอากาศถ่ายเทได้ดี
3. สถานที่เรียนมีแสงสว่างเพียงพอ
4. สถานที่เรียนมีความสงบ เหมาะสมกับการเรียนการสอน
5. สถานที่เรียนมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่ปฏิบัติ

โดยภาพรวมแล้ว สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนอยู่ในระดับดี ในเรื่อง มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีความสงบ เหมาะสมกับการเรียนการสอน และมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมที่ปฏิบัติ ส่วนสถานที่เรียนสะอาด ถูกสุขลักษณะ สถานที่เรียนมีแสงสว่างเพียงพอ

2. สภาพการสอนของวิทยากรท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพดังนี้

1. วิทยากรมีทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
2. วิทยากรมีทักษะการตั้งคำถาม
3. วิทยากรมีทักษะการสร้างความสนใจ
4. วิทยากรมีการใช้เทคนิคสรุปบทเรียน
5. วิทยากรมีทักษะการเสริมกำลังใจ

โดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการสอนของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า ถิ่น วิทยากรมีทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสร้างความสนใจ มีการใช้เทคนิคสรุปบทเรียน และวิทยากรมีทักษะการเสริมกำลังใจ

3. สภาพการใช้สื่อของวิทยากรท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพดังนี้

1. วิทยากรสามารถเลือกสื่อได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการสอน
2. วิทยากรมีการเตรียมความพร้อมในการใช้สื่อการสอน
3. สามารถควบคุมการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. วิทยากรสามารถปฏิบัติการใช้สื่อได้สอดคล้องกับบทเรียน

โดยภาพรวมวิทยากรท้องถิ่นสามารถเลือกสื่อได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการสอน อยู่ในระดับดี วิทยากรสามารถควบคุมการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและวิทยากรสามารถปฏิบัติการใช้สื่อได้สอดคล้องกับบทเรียน และวิทยากรมีการเตรียมความพร้อมในการใช้สื่อการสอน

4. พฤติกรรมทั่วไปของผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพดังนี้

1. ผู้เรียนให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ผู้เรียนกล้าแสดงออก
3. ผู้เรียนซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย
4. ผู้เรียนปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้

โดยภาพรวมแล้ว ผู้เรียนให้ความสนใจกิจกรรมการเรียนการสอน ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัย ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ และผู้เรียนกล้าแสดงออก

5. บุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่นในขณะที่สอน ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพดังนี้

1. วิทยากรใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน
2. พุดเสียงดังฟังชัด
3. มีการซักถามนักเรียน
4. วิทยากรยิ้มแย้มแจ่มใส
5. เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง
6. ให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน
7. วิทยากรแต่งกายสุภาพ
8. วิทยากรมีอารมณ์ขัน

โดยภาพรวม วิทยากรท้องถิ่นมีบุคลิกภาพดี พูดเสียงดังฟังชัด ยิ้มแย้มแจ่มใส ในเรื่อง การชักชวนนักเรียน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง ให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน แต่งกายสุภาพ มี อารมณ์ขัน และใช้ภาษาถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ภาษาถิ่นในการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ใน จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. วิทยากรท้องถิ่น ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา ในกลุ่มวิชา การงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี สถานภาพสมรส ระดับความรู้ ระดับ ประถมศึกษา มีอาชีพหลัก คือ ทำนา อาชีพรอง คือ ประกอบอาชีพอิสระ มีรายได้เฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาทต่อปี จำนวนชั่วโมงที่สอนส่วนใหญ่ 14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ได้ปฏิบัติการสอนที่ โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ความรู้ความเชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ คือ การทำขนมไทย การจักสาน ความรู้ความเชี่ยวชาญที่นำมาถ่ายทอดในโรงเรียน ส่วนใหญ่คือ การจักสานไม้ไผ่ การทอผ้าและ การทำขนมไทย

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า วิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากเป็นช่วงที่ไม่ได้ประกอบอาชีพหลัก ส่วนใหญ่แม่บ้านหรือสตรีในชนบทจะมีเวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูลของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) กล่าวว่า มีข้อมูลระบุว่า มีผู้หญิงที่เป็นผู้ปกครองหลายคน เป็นผู้มีความว่างและสนใจการดำเนินงานของโรงเรียน ถ้าจัดให้มีผู้หญิงกับทางโรงเรียนด้วย ก็จะสร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนมากขึ้นด้วย วิทยากรส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 41-50 ปี ซึ่งถือว่า ช่วงนี้เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะสูงมากในทุกๆ ด้าน มีความรับผิดชอบสูง (เพ็ญลักษณ์ ไชยรังสี, 2532) มีความรู้ระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ส่วนอาชีพรองจะประกอบ อาชีพอิสระ เช่น ช่างปูน ช่างตัดผม ช่างไม้ ช่างเสริมสวย เป็นต้น แต่ส่วนมากจะประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป เมื่อหมดภารกิจหลักคือการทำนา ซึ่งอาชีพเหล่านี้ ไม่ได้สร้างรายได้ให้มากนัก วิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงมีรายได้เฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาทต่อปี

วิทยากรท้องถิ่นมีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการทำขนมไทย การจักสาน และการทอผ้า และได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการจักสานไม้ไผ่ การทอผ้า และการทำขนมไทยตามลำดับ ซึ่ง

ทั้งหมดเป็นความรู้ด้านอาชีพ ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Stanley (อ้างใน ประกอบ ใจมั่น, 2539) ที่กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับการงานและอาชีพ ควรเน้นเรื่อง ความรู้และลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเตรียมอาชีพต่างๆ ที่จัดลงในหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ ทั้งเป็นการเตรียมอาชีพให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าตนมีโอกาสจะทำงานนั้นได้

จากการทำวิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่ วิทยากรท้องถิ่นจะปฏิบัติการสอนที่โรงเรียน เลือกรับ ห้องเรียน และโรงฝึกงานเป็นที่ปฏิบัติการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบ ใจมั่น (2539) ที่พบว่า วิทยากรท้องถิ่นได้ใช้ห้องเรียนเป็นที่ปฏิบัติการสอน เนื่องจากมีความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีชั่วโมงสอนโดยเฉลี่ย 14 ชั่วโมงต่อภาคเรียน เนื่องจากการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น จากการวิจัยพบว่า ส่วนมากจะเป็นหลักสูตรระยะสั้น ที่สอนเพียงเนื้อหาเดียว หรือกิจกรรมเดียว ทำให้ชั่วโมงในการเรียนการสอนมีไม่มากนัก นอกจากนี้ยังพบว่า งบประมาณของวิทยากรที่ได้รับจัดสรร ส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งไปซื้อ วัสดุ อุปกรณ์การสอน ทำให้จำนวนเงินลดลง สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามจำนวนเงินที่เหลือเท่านั้น

2. สภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น

ในการติดต่อวิทยากรไปสอน ทางโรงเรียนได้มีการติดต่อประสานงานล่วงหน้า และได้ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเชี่ยวชาญที่วิทยากรท้องถิ่นมีคุณสมบัติ ซึ่งวิทยากรได้มีความยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี ในการเชิญวิทยากรพบว่า ส่วนมากมีการเชิญแบบเป็นลายลักษณ์อักษร โดยครูประจำวิชาเป็นผู้ติดต่อ และมีการเชิญล่วงหน้ามากกว่า 30 วัน ซึ่งทำให้มีเวลาเตรียมตัวมาก ในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ทางโรงเรียนได้ต้อนรับอย่างเหมาะสม ส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมสื่อไว้ให้ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ระหว่างสอนก็จะมีครูประจำวิชามาช่วยดูแลและควบคุมเด็ก เมื่อสอนเสร็จได้มีการกล่าวขอบคุณและมอบเงินเป็นสิ่งตอบแทน โดยวิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคาดหวังกับสิ่งตอบแทน

จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ติดต่อประสานงานและได้ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ของวิทยากรท้องถิ่นล่วงหน้า ก่อนดำเนินการเชิญวิทยากร ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา ชูเดช (2535) ที่ได้ให้เสนอแนะให้มีการติดต่อประสานงานกับวิทยากรล่วงหน้า นิซพร สุขสวัสดิ์อำนาจ (2534) พบว่า การใช้แหล่งทรัพยากรที่เป็นบุคคลนั้น ครูควรสำรวจ ค้นหา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ผู้มีความรู้ ความสามารถไว้ล่วงหน้า เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ วิทยากรท้องถิ่นได้ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี จากการ

สัมภาษณ์พบว่า วิทยากรทั้งหมด มีบุตรหลาน เรียนอยู่ใน โรงเรียนที่วิทยากรไปถ่ายทอดความรู้ และต้องการมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน คือ โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปขอความร่วมมือจากชุมชน สร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนมีส่วนร่วม และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน

จากการวิจัยพบว่า การเชิญวิทยากรจะเป็นลายลักษณ์อักษร โดยครูประจำวิชา เป็นผู้ติดต่อ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน วัฒนา ชูเดช, 2535) ที่เสนอให้มีการติดต่อวิทยากรอย่างเป็นทางการ โดยมีหนังสือจากโรงเรียน เชิญไปเป็นลายลักษณ์อักษร วิจิตร อวาทกุล (2540) กล่าวว่า การเชิญวิทยากรควรทำหนังสือเชิญเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะวิทยากรจะรู้สึกเป็นการให้เกียรติ เป็นการย้าอย่างมีหลักฐาน การเชิญวิทยากรได้มีการเชิญล่วงหน้ามากกว่า 30 วัน ซึ่งทำให้วิทยากรมีเวลาเตรียมตัวมาก

ในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ทางโรงเรียนได้ต้อนรับอย่างเหมาะสม ส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมสื่อไว้ให้ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ระหว่างสอนก็จะมีครูประจำวิชา มาช่วยดูแลและควบคุมเด็ก เมื่อสอนเสร็จได้มีการกล่าวขอบคุณและมอบเงินเป็นสิ่งตอบแทน โดยวิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความคาดหวังกับสิ่งตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย ประดิษฐ์วุฒิเวช (2535) ที่ได้แนะนำในการวางแผนการเชิญวิทยากร ได้แก่ ควรเตรียมค่าตอบแทน หลักฐานการรับเงิน ในกรณีที่มีโครงการใช้เงินงบประมาณ หรือควรเตรียมสิ่งของที่ระลึกเล็กๆ น้อยๆ เป็นการแสดงน้ำใจแก่วิทยากร ควรมีการเตรียมต้อนรับ มีการแนะนำให้นักเรียนรู้จัก ขณะที่วิทยากรกำลังสอนก็ควรคอยอำนวยความสะดวก มีการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ ทำยที่สุดเป็นการกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกในช่วงนี้ท่ามกลางที่ประชุม เพื่อความประทับใจแก่วิทยากร

3. ปัญหาของวิทยากรท้องถิ่นเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในจังหวัดนครราชสีมา จากการวิจัยพบว่า ด้านการจัดเวลา ไม่มีปัญหา เพราะโรงเรียนได้จัดให้มีการสอนในภาคบ่าย ซึ่งวิทยากรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความต้องการ แต่ปัญหาที่พบ คือ จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อครั้งน้อยเกินไป ทำให้สอนไม่เต็มที่ เพราะส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติงาน ใช้เวลานาน การแก้ปัญหาพบว่า วิทยากรท้องถิ่นบางส่วนได้นำงานที่ปฏิบัติค้างที่โรงเรียน นำกลับไปทำต่อที่บ้าน และอีกวิธีคือ วิทยากรได้ทำงานนั้นไว้ล่วงหน้าที่บ้านก่อน แล้วนำมาให้นักเรียนปฏิบัติต่อที่โรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ทันกับเวลาที่โรงเรียนจัดให้

ปัญหาด้านการสอนพบว่า วิทยากรท้องถิ่นไม่รู้วิธีสอน แต่จะเป็นการปฏิบัติให้ดู แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม วิทยากรท้องถิ่นจะไม่มี ความชำนาญในการอธิบาย เนื่องจากไม่ได้เรียนวิชาชีพครู และไม่คุ้นเคยกับการสอน ซึ่งการสอนของวิทยากรท้องถิ่น โดยการปฏิบัติให้ดูนั้น เป็นลักษณะการสอนแบบสาธิต (Demonstration Method) นั้นเอง ซึ่งหมายถึงวิธีสอนที่ครูมีหน้าที่แสดง หรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต การฟัง การกระทำ หรือการแสดง และเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมฟัง (สุพิน บุญชูวงศ์, 2544) และการสอนแบบสาธิตนี้ ก็สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าการสอนทฤษฎี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

วิทยากรท้องถิ่นไม่มีความรู้เรื่อง การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ได้บอกจุดประสงค์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนหนึ่งมาจากที่ทางโรงเรียนไม่ได้แจ้งจุดประสงค์การเรียนการสอนแก่วิทยากรล่วงหน้า นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนไม่มีความรู้พื้นฐาน และไม่เคยปฏิบัติงานที่วิทยากรสอนมาก่อน ซึ่งจุดนี้ผู้วิจัยเห็นว่า มีสาเหตุมาจากที่นักเรียนในชนบทในปัจจุบัน ไม่ค่อยสนใจกิจกรรมที่ทางครอบครัว ชุมชนปฏิบัติมาแต่โบราณมากนัก โดยมักจะสนใจสิ่งแวดลอมแปลกใหม่ หันนิยมทางด้านวัตถุ และวัฒนธรรมที่เป็นแบบตะวันตกมากกว่า จึงทำให้ละเลย ไม่สนใจที่จะสืบทอดสิ่งที่บรรพบุรุษสั่งสมมา รวมทั้งผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ปัจจุบันก็ไม่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานหรือคนในครอบครัวดังเช่นในอดีตด้วย

นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งคือ วิทยากรท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้ประเมินผลการเรียนการสอนเอง ซึ่งพบว่า เนื่องจากมีเวลาจำกัด พอหมดเวลาส่วนใหญ่กิจกรรมยังทำไม่สำเร็จ ครูประจำวิชาก็จะเข้ามาดูแลชั้น และส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนเอง

ส่วนปัญหาด้านการใช้สื่อพบว่า วิทยากรท้องถิ่นไม่ได้เลือกสื่อใช้เอง เนื่องจากส่วนมาก จะมีการเรียนการสอนที่โรงเรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ส่วนมากจะอยู่ที่โรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนจัดไว้ให้บางส่วน ซึ่งในจุดนี้วิทยากรท้องถิ่นเห็นว่า ควรแก้ไขเพราะสื่อบางชนิดชำรุด วิทยากรท้องถิ่นต้องมาซ่อมสื่อเอง โรงเรียนไม่ได้จัดเตรียมและซ่อมแซมให้ดีเท่าที่ควร อีริกสัน และเคิลริล (Erickson and Curl, 1971) กล่าวว่า ครูต้องเตรียมความพร้อมในการใช้สื่อให้กับผู้เรียน กิดานันท์ มลิทอง (2543) เสนอหลักการใช้สื่อว่า ควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อม โดยจัดเตรียมวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อม ตลอดจนจัดเตรียมสภาพห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมด้วย

ส่วนการสนับสนุนจากทางโรงเรียน พบว่า ผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียนส่วนมากให้การสนับสนุนวิทยากรท้องถิ่น ในการเข้ามาถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2542) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุน ในการนำผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอน และแนะนำครูให้เห็นความสำคัญของผู้รู้ในท้องถิ่น ซึ่งในประเด็นนี้จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลบุคคลที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากรนอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญแล้ว ยังเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีความสนิทสนมกับโรงเรียนมาก่อนจึงได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี

นอกจากนี้เรื่องของ การต้อนรับและการมอบค่าตอบแทนก็มีความเหมาะสม วิทยากรส่วนใหญ่มีความพอใจ เนื่องจากวิทยากรท้องถิ่นบางส่วนต้องทำมาหากิน มีรายได้เป็นรายวัน เช่น อาชีพรับจ้าง ซึ่งถ้าหากมาสอนในโรงเรียนก็จะทำให้ขาดรายได้ และบางส่วนก็มีความคาดหวังกับสิ่งตอบแทนพอสมควร ซึ่งหากโรงเรียนได้ดำเนินการในเรื่องของการยอมรับและการปฏิบัติกับวิทยากรท้องถิ่นให้ดีอย่างสม่ำเสมอ ก็จะทำให้ผู้มีความรู้ทั้งหลายมีความต้องการที่จะช่วยถ่ายทอดความรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการนำภูมิปัญญาไทยสู่ระบบการศึกษาของ รุ่ง แก้วแดง (2542) ดังนี้ ครูภูมิปัญญาจะต้องได้รับการยอมรับให้เทียบเท่าครูปกติที่เรียนมาตามระบบโรงเรียน ไม่ควรให้ครูภูมิปัญญามีศักดิ์ต่ำกว่าครูที่เรียนตามแนวการศึกษาแบบตะวันตก จะต้องมึนโยบายที่ชัดเจน ยกย่องคนที่เป็นครู คนที่มีความรู้ในเรื่องภูมิปัญญาเพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ มีการจ่ายค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน

4. ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น

ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่นพบว่า วิทยากรท้องถิ่นต้องการเพิ่มเวลาสอนต่อครั้งขึ้นอีก ต้องการให้โรงเรียนจัดเตรียมสื่อไว้ และต้องการสื่อเพิ่ม ในขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน ต้องการให้ครูประจำวิชาเข้ามาอำนวยความสะดวกด้วย ต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่อง การจักสานไม้ไผ่ การเลี้ยงสัตว์พื้นเมือง และดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน

สิ่งที่ต้องการหรือคาดหวังที่จะให้เกิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน คือ ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ คาดหวังที่จะให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การที่วิทยากรท้องถิ่นต้องการเพิ่มเวลาสอนต่อครั้งนั้น พบว่ากิจกรรมและเนื้อหาที่ปฏิบัติแต่ละครั้งมีมากและต้องใช้เวลา แต่จำนวนเวลาในการสอนไม่เพียงพอ ทำให้จัดกิจกรรมไม่เต็มที่ ไม่ครบกระบวนการ บางครั้งต้องไปปฏิบัติกิจกรรมต่อที่บ้านของวิทยากร หรือวิทยากรเตรียมมาก่อนจากบ้าน นอกจากนี้วิทยากรยังต้องการให้โรงเรียนจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไว้ และต้องการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในโรงเรียนส่วนใหญ่มีเพียงพอที่จะปฏิบัติกิจกรรมได้ แต่ไม่มากนัก และไม่ครบตามจำนวนนักเรียน วิทยากรท้องถิ่นเห็นว่าถ้ามีอุปกรณ์เพิ่มขึ้นการจัดกิจกรรมก็จะรวดเร็วขึ้น ทำให้เพิ่มเวลาในการเรียนรู้มากขึ้น ประยงค์ จินดาวงศ์ (2528) กล่าวว่า ผู้เรียนในชนบทห่างไกลส่วนใหญ่ครอบครัวฐานะยากจน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียนหรือวัสดุฝึกภาคปฏิบัติได้ครบ ทำให้ผู้เรียนเรียนได้ไม่เต็มที่ อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย และขาดความสนใจเรียนในที่สุด

นอกจากนี้วิทยากรท้องถิ่นยังต้องการให้ครูประจำวิชาเข้ามาคอยอำนวยความสะดวกมาช่วยเป็นที่เล็งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอน ที่สำคัญต้องการให้ครูประจำวิชามาช่วยควบคุมดูแลเด็กนักเรียน เนื่องจากเป็นเพราะความสนิทสนมระหว่างนักเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ทำให้นักเรียนหลายคนไม่ตั้งใจเรียน และเสียงดัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา ชูเดช (2535) ที่ได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนเตรียมตัว เมื่อมีการเชิญวิทยากรว่า ในขณะที่วิทยากรมาบรรยายหรือสาธิตนั้น ครูควรช่วยอำนวยความสะดวกแก่วิทยากร เช่น จัดเตรียมอุปกรณ์ วัสดุ ประเมินผลความรู้ที่ได้รับจากวิทยากรให้ผู้เรียนฟัง และที่สำคัญคือ ครูควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนไว้ล่วงหน้า จากการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการเตรียมผู้เรียนเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่มีความรู้และทักษะพื้นฐานก่อนเรียนจากวิทยากร วิชัย ประสิทธิ์วุฒิมเวช (2535) ได้เสนอแนะการวางแผนการเชิญวิทยากรว่า ควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เช่น เรื่องมารยาทการฟัง พื้นฐานความรู้ เป็นต้น ควรมีการเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อม เชิญผู้บริหารเข้าร่วมฟัง เพื่อเป็นเกียรติแก่วิทยากร เตรียมคำตอบแทน หรือของที่ระลึกเล็กๆ น้อย เป็นการแสดงน้ำใจแก่วิทยากร

สำหรับองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่วิทยากรท้องถิ่นต้องการให้มีการถ่ายทอดในโรงเรียนได้แก่ การจักสานไม้ไผ่ การเลี้ยงสัตว์ การทอเสื่อ การทอผ้า งานประดิษฐ์วัสดุในท้องถิ่น ดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น หากจัดเข้าในหมวดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535) แบ่งไว้ พบว่า องค์ความรู้ที่วิทยากรท้องถิ่นต้องการให้มีการถ่ายทอดในโรงเรียนอยู่ในหมวดที่ 5 ชีวิตความเป็นอยู่

และวิทยาการ หมายถึง กิจกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มชน ประกอบกับการคิดค้นและ พัฒนาวิทยาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ลำดับรองลงมาคือหมวดที่ 4 การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์แสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ และหมวดที่ 1 ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา หมายถึง แบบอย่างปฏิบัติสืบทอดกันมาในด้านการยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือข้อเสนออย่างใด อย่างหนึ่งที่เป็นความจริง ซึ่งเกิดจากสติปัญญาที่มีความเป็นเหตุเป็นผล หรือเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา ตามลำดับ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมวดที่ 5 นั้น โดยเนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานอาชีพอย่างแท้จริง ซึ่งความต้องการนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ที่ต้องสอนเกี่ยวกับวิชาชีพ ในสถานศึกษา วิชัย ตันศิริ (2542) กล่าวว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะให้คนไทยสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ตลอดชีวิต ควรจะต้องประกอบด้วยทักษะหลายอย่าง เช่น ความรู้ทักษะพื้นฐาน เป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ (Instrumental Skills) ทักษะพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือนั้นอาจมีได้หลาย ประการหลายประเภท แต่ที่สำคัญคือ เครื่องมือหาเลี้ยงชีพ นี่คือนิติใหม่ของการจัดการศึกษาใน ยุคสมัยปัจจุบัน ในยุคสมัยก่อนการสอนวิชาหาเลี้ยงชีพอาจสอนกันในสถาบันครอบครัว และ สถาบันธุรกิจอุตสาหกรรม แต่ปัจจุบันมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีบทบาทในเรื่องนี้ เพื่อเสริม บทบาทของสถาบันครอบครัวและเอกชน ที่ต้องมีบทบาทนี้เพราะว่า รัฐดึงเยาวชนออกมาจาก ครอบครัวและสถาบันการธุรกิจตั้งแต่อายุยังเยาว์จนกระทั่งเป็นวัยรุ่น กุลบุตรกุลธิดาของเราซึ่งใน สมัยก่อนจะเรียนวิชาหาเลี้ยงชีพจากพ่อแม่ และประสบการณ์ชีวิตจริงในปัจจุบันก็มีโอกาสได้เรียน น้อย นอกจากนั้นวิชาชีพต่างๆ ก็ต้องการความรู้ทักษะใหม่ๆ มาพัฒนาเสมอ เช่น การเกษตรก็ ต้องการความรู้ใหม่ๆ ด้านปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ยาฆ่าแมลง เครื่องยนต์กลไกที่ใช้ในการเกษตร การตลาด การจัดการ ฉะนั้น การสอนเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพในภาคความรู้และส่วนหนึ่งของ ทักษะเบื้องต้น จึงต้องสอนในสถานศึกษาด้วย การศึกษาขั้นพื้นฐานจะจำกัดเฉพาะวิชาสามัญ ศึกษาจึงไม่บังควร แต่จะต้องรวมถึงการให้การศึกษาด้านอาชีพด้วย หรืออย่างน้อยก็เป็นพื้นฐาน สำหรับอาชีพ

5. สภาพการเรียนการสอนของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียน อยู่ในสภาพดังนี้คือ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงรบกวน เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการ เรียนการสอน การสอนพบว่า วิทยากรมีทักษะการสอนอยู่ในระดับพอใช้ สามารถใช้สื่อการเรียน การสอนได้ดี แต่ไม่สามารถเลือกใช้สื่อด้วยตนเอง เนื่องจากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ทางโรงเรียน จะเป็นผู้จัดหาให้ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์บางอย่างชำรุด วิทยากรต้องซ่อมแซมเอง ผู้เรียนส่วนใหญ่มี

ความสนใจเรียนดี มีการซักถามปัญหา เพราะมีความคุ้นเคยกับวิทยากรเป็นอย่างดี แต่ผู้เรียนยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดี เนื่องจากไม่มีสมรรถภาพพื้นฐาน ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน บรรยากาศการเรียนการสอนดี บุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่น พบว่า วิทยากรพูดเสียงดังฟังชัด ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน การใช้ภาษา พบว่า วิทยากรท้องถิ่นจะนิยมพูดภาษาถิ่นในขณะการสอน

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า สภาพแวดล้อมของสถานที่เรียนโดยภาพรวมอยู่ในสถานที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ได้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน โรงฝึกงาน บริเวณที่ว่างในโรงเรียน รวมไปถึงบริเวณบ้านของวิทยากรท้องถิ่น สภาพที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน สะอาดถูกสุขลักษณะ ดังที่ สุพิน นุญชูวงศ์ (2544) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน จะช่วยเสริมบรรยากาศการเรียนเป็นที่น่าสนใจและจูงใจ ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนเป็นอย่างมาก บรรยากาศชั้นเรียนที่ดีประกอบด้วย ลักษณะดังนี้คือ มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน อากาศไม่เป็นพิษ กว้างขวางเพียงพอ และสะอาดถูกสุขลักษณะ เป็นต้น ซึ่งสภาพแวดล้อมที่สังเกตเห็นส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการสอนพบว่า วิทยากรท้องถิ่นมีทักษะการสอนในระดับพอใช้ รูปแบบการสอนจะเป็นลักษณะการลิต แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม วิทยากรท้องถิ่นมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือได้ดี ส่วนการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับพอใช้ แต่สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ พบว่า วิทยากรท้องถิ่นไม่ได้เลือกสื่อเอง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์บางชิ้นได้ขำรุด วิทยากรท้องถิ่นต้องซ่อมแซมเอง ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจเรียนดี มีการซักถามปัญหา เพราะมีความคุ้นเคยกับวิทยากรเป็นอย่างดี แต่ปฏิบัติได้ยังไม่ดีนัก เนื่องจากไม่เคยปฏิบัติมาก่อน บรรยากาศการเรียนการสอนดี บุคลิกภาพของวิทยากรท้องถิ่น พบว่าวิทยากรท้องถิ่นพูดเสียงดังฟังชัด ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน การใช้ภาษาอยู่ในระดับพอใช้ พบว่า วิทยากรท้องถิ่นจะนิยมพูดภาษาถิ่นในขณะสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยอาศัยข้อมูล ที่ค้นพบในระหว่างการทำวิจัยเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปการเรียนรู้ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้รู้ในท้องถิ่นในสาขาต่างๆ ตลอดจนข้อความรู้ ความเชี่ยวชาญของผู้รู้ ว่าเป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าต่อไป
2. โรงเรียนควรจัดกิจกรรม นิทรรศการ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโอกาสต่างๆ เช่น งานวันประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น
3. โรงเรียนควรเชิญผู้รู้ในท้องถิ่นสาขาต่างๆ มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน เป็นระยะๆ และให้มีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนวิทยากรเข้ามาถ่ายทอดความรู้ ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
4. โรงเรียนหรือชุมชน ควรจะจัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขึ้นในโรงเรียนหรือหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งเก็บรวบรวม วัสดุสิ่งของ อันแสดงถึงภูมิปัญญาที่สร้างสมมา ตลอดจนเป็นแหล่ง พบปะ ของผู้รู้ในท้องถิ่น เป็นแหล่งเชื่อมโยงระหว่างผู้รู้ในท้องถิ่นกับหน่วยงานที่ต้องการข้อความรู้ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น
5. ชุมชนและโรงเรียนควรที่จะร่วมกันจัดตั้งกลุ่ม หรือองค์กร เพื่อผลิตสินค้าพื้นเมือง ที่เป็นผลผลิตจากภูมิปัญญา เพื่อเป็นสินค้าประจำชุมชนต่อไป
6. จากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้แต่ละตำบลผลิตสินค้าท้องถิ่นของตนขึ้น ภายใต้โครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" โรงเรียน ชุมชน ควรนำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับใช้ ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นของตน โดยนำองค์ความรู้ที่สั่งสมมา ผลิตสินค้าท้องถิ่นของตนขึ้น เช่น "โครงการหนึ่งครอบครัว หนึ่งผลิตภัณฑ์" "หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์" "หนึ่งโรงเรียน หนึ่งผลิตภัณฑ์" หรือ "หนึ่งโรงเรียน สามผลิตภัณฑ์" เป็นต้น
7. ควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดในโรงเรียน ประถมศึกษา ทั้งในระดับกรม จังหวัด อำเภอและโรงเรียน
8. ควรมีการจัดอบรมการใช้วิทยากรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ประถมศึกษา ให้แก่บุคลากรทางการศึกษาในทุกๆ ระดับ

9. ควรสนับสนุนการสร้างเนื้อหา ตำรา แบบเรียน และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้สอนในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม
10. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้รู้ในท้องถิ่น เข้าไปถ่ายทอดภูมิปัญญาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนถึงระดับอุดมศึกษา
11. ควรมีการยกย่อง ให้เกียรติ ผู้รู้ในท้องถิ่น เสนอครูที่จบจากสถาบันฝึกหัดครูตามแบบตะวันตก
12. ควรสนับสนุนการค้นคว้าและวิจัยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาถ่ายทอดในโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้รู้ในสาขาต่างๆ ในท้องถิ่น
2. ควรจะมีการศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการของวิทยากรท้องถิ่น เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในสาขาอื่นๆ อีก
3. ควรจะมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาต่างๆ ที่ใช้บุคคลเป็นสื่อ
4. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของวิทยากรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
5. ควรศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้บุคคลผู้มีความรู้ในท้องถิ่นเป็นสื่อ
6. ควรศึกษาหาแนวโน้มการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในอนาคต